

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลหุบ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ สามารถสรุป อภิปรายผล และเสนอแนะ ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลหุบ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ สรุปผลได้ดังนี้

1. ประชากรส่วนใหญ่เป็นหญิง คิดเป็นร้อยละ 51.20 มีอายุระหว่าง 41 ถึง 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.40 และจบการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า คิดเป็นร้อยละ 62.80
2. ประชากรมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลหุบ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง
3. ประชากรที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษาต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของ เทศบาลตำบลหุบ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ไม่แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ประชากรที่อาศัยอยู่หมู่บ้านต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของ เทศบาลตำบลหุบ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05
4. เพศ อายุและการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลหุบ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ แต่หมู่บ้านที่อยู่อาศัยมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยใช้หลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลหุบ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ทางสถิติที่ระดับ .05
5. ข้อเสนอแนะ สำหรับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ควรมีการสอบถามความคิดเห็นของประชาชนก่อนดำเนิน โครงการใหญ่ ๆ มีการส่งเสริมให้ประชาชนเข้าร่วมประชุมอย่างจริงจัง อยากให้ มีโครงการที่ชัดเจนเกี่ยวกับการจัดเก็บและทิ้งขยะ จัดหาถังขยะให้เพียงพอกับความ ต้องการ และควรการจัดให้มีพื้นที่สวนสาธารณะในชุมชน การมีส่วนร่วมในการดำเนิน โครงการ การดำเนินงานต้องมีความชัดเจนและ โปร่งใส ต้องส่งเสริมให้ทุกคนรอบครัวรักษาความสะอาด ร่วมกัน มีการฝึกอบรมให้ความรู้กับประชาชน และควรมีเจ้าหน้าที่ด้านสิ่งแวดล้อมคอยให้คำปรึกษา แนะนำประชาชน การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ การจัดการกรณีขยะล้นและตกค้างจำนวนมาก ควรยกเลิก โครงการใดที่ดำเนินการ ไปแล้วหรือกำลังดำเนินการอยู่นั้น ไม่ดีหรือไม่คุ้มค่า และการมี

ส่วนร่วมในการประเมินผล ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปเป็นกรรมการในเรื่องต่างๆมากขึ้น และควรรายงานผลการดำเนินโครงการต่อประชาชนด้วย

อภิปรายผล

จากการวิจัย เรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยใช้หลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลหลุบ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัย การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยใช้หลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลหลุบ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ มีประเด็นที่น่าสนใจพอที่จะนำมาอภิปรายวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ ดังนี้

1. ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลหลุบ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิโรจน์ ดันติธรรม (2543 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะ ศึกษากรณีขององค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี พบว่าระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ รุ่งอรุณ บุญสายัญห์ (2543 : บทคัดย่อ) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของคณะกรรมการชุมชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่น พบว่า การมีส่วนร่วมในการวางแผนหรือเขียนโครงการและการประเมินผลแผนพัฒนาหรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับขยะมูลฝอยและการจัดการในชุมชน โดยภาพรวมมีค่าอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของแต่ละชุมชนในพื้นที่เขตเทศบาลนครขอนแก่นในทั้ง 3 ประเด็นดังกล่าว โดยภาพรวมมีค่าอยู่ในระดับปานกลาง

1.1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ของเทศบาลตำบลหลุบ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.06$) สาเหตุที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ประชาชนอาจมีตัวแทนในการแสดงความคิดเห็นหรือให้ข้อเสนอแนะต่อเทศบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมอยู่แล้ว เช่น คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น สมาชิกสภาเทศบาล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น ซึ่งประชาชนได้สะท้อนปัญหาหรือความต้องการผ่านตัวแทนเหล่านี้อยู่แล้ว และตัวแทนเหล่านี้ได้ทำการตัดสินใจแทนประชาชนอยู่บ่อยครั้ง ไม่ว่าจะเป็นการประชุมประชาคมหรือเวทีชุมชน การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น หรือการพิจารณาร่างเทศบัญญัติงบประมาณรายจ่ายทำให้ไม่มีความจำเป็นที่ประชาชนจะต้องเข้าร่วมประชุมในการตัดสินใจเพื่อกำหนดแผนงานหรือโครงการต่าง ๆ ด้วยตัวเอง ซึ่งสอดคล้องกับ ทศพร สืบแสง (2553 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนสองเหนือ

เทศบาลเมืองมหาสารคาม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม สรุปว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมและการติดตามและประเมินผล ประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง

1.2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ของเทศบาลตำบลหุบมีมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.98$) สาเหตุประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ประชาชนคิดว่าการดำเนินงานหรือโครงการที่เกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมในเขตชุมชน หรือพื้นที่ตำบลหุบนั้น เป็นภารกิจของเทศบาลหรือหน่วยงานราชการมากกว่า ทำให้ขาดความต้องการหรือกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมกิจกรรมที่มีในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ ทศพร สืบแสง (2553 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนสองเหนือ เทศบาลเมืองมหาสารคาม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม สรุปว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมและการติดตามและประเมินผล ประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง

1.3 การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ของเทศบาลตำบลหุบมีมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.61$) สาเหตุประชาชนมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่เห็นหรือยังไม่ทราบถึงประโยชน์ของการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของตนเองรวมทั้งยังไม่ได้ตระหนักถึงปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตหากชุมชนหรือท้องถิ่นยังไม่ได้ให้ความสำคัญ ถึงแม้ที่ผ่านมามีในชุมชนหรือหมู่บ้านในเขตเทศบาลตำบลหุบจะยังไม่ประสบกับปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ สักเท่าใดนัก แต่เชื่อว่าในอนาคตอันใกล้นี้ หากไม่มีการบริหารจัดการที่ดีพอปัญหาอาจจะรุนแรงมากขึ้น ไม่สามารถแก้ไขได้เลยก็อาจเป็นไปได้

1.4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ของเทศบาลตำบลหุบ มีส่วนร่วมในการประเมินผล ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.79$) สาเหตุประชาชนมีส่วนร่วมในการประเมินผล ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ประชาชนส่วนใหญ่เป็นวัยทำงานต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ในการประกอบอาชีพทำให้ไม่มีเวลาพอที่จะมาสนใจทำการติดตามและประเมินผลการดำเนินโครงการต่าง ๆ ที่ทางเทศบาลตำบลหุบหรือชุมชนจัดทำขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากต้องเข้าร่วมเป็นกรรมการตรวจสอบต่าง ๆ เช่น คณะกรรมการเปิดซองสอบราคา คณะกรรมการพิจารณาผลการประกวดราคา หรือคณะกรรมการตรวจรับการก่อสร้างในโครงการต่าง ๆ ซึ่งต้องใช้ความรู้ความสามารถและเสียสละเวลาเข้าร่วมแล้ว ยิ่งทำให้การติดตามและประเมินผลของประชาชนไม่ค่อยเข้มข้นนัก ประกอบกับตัวแทนของประชาชน เช่น สมาชิกสภาเทศบาล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

ก็ได้ทำหน้าที่ติดตามตรวจสอบการดำเนินงานของเทศบาลอยู่เป็นประจำจนจึงฝากความหวังไว้กับตัวแทนเหล่านี้มากกว่าที่จะต้องดำเนินการเอง เว้นแต่จะได้รับผลกระทบโดยตรง ซึ่งสอดคล้องกับ ทศพร สืบแสง (2553 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนสองเหนือ เทศบาลเมืองมหาสารคาม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม สรุปว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมและการติดตามและประเมินผล ประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง

2. ประชาชนที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษาต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของ เทศบาลตำบลหุบ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ไม่แตกต่างกัน แต่ประชาชนที่อาศัยอยู่หมู่บ้านต่างก็มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของ เทศบาลตำบลหุบ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ แตกต่างกันทางสถิติที่ .05 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ในการจัดการสิ่งแวดล้อมของเทศบาลตำบลหุบนั้น ได้ให้ความสำคัญทั้งเพศชายและเพศหญิงตั้งแต่ขั้นตอนการตัดสินใจไปจนถึงขั้นตอนการติดตามและประเมินผล ดังจะเห็นได้จากสัดส่วนระหว่างเพศชายและเพศหญิงที่มีอย่างใกล้เคียงหรือมีแนวโน้มที่จะใกล้เคียงกันมากขึ้นของการเข้ามาเป็น สมาชิกสภาเทศบาล ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้านหรือคณะกรรมการต่าง ๆ ที่ทางเทศบาลตำบลหุบตั้งขึ้น โดยอาศัยอำนาจตามระเบียบ กฎหมายต่าง ๆ ที่มีอยู่ ประกอบกับสภาพสังคมและเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก สิทธิของชายและหญิงมีความเท่าเทียมและเสมอภาคกันมากขึ้น สิ่งใดหรือเรื่องใดที่เพศชายทำได้เพศหญิงก็มีสิทธิและสามารถทำได้เช่นเดียวกัน จึงทำให้สัดส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมระหว่างเพศชายและเพศหญิงไม่แตกต่างกัน

อายุ อาจเป็นเพราะประชาชนทุกคนตื่นตัวในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและพร้อมที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมมากขึ้น เริ่มเข้าใจหรือรับทราบปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ทำให้ประชาชนในวัยต่าง ๆ ไม่สามารถนิ่งเฉยอยู่ได้รู้สึกปัญหาที่กำลังจะเกิดขึ้นหากตนปล่อยปละละเลยไม่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้วยตนเอง ไม่ว่าจะเป็นคนช่วงอายุใด เช่น เด็กเล็กก็จะมีกิจกรรมให้ทำใน โรงเรียน คนหนุ่มสาวทำกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมในมหาวิทยาลัย คนทำงานที่ต้องรับผิดชอบต่อบริษัท องค์กรหรือหน่วยงานที่ตนสังกัด หรือผู้สูงอายุก็ต้องเป็นแบบอย่างของลูกหลานหรือคนรุ่นหลังเกี่ยวกับการปกป้องรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ดี เพื่อพิทักษ์รักษาไว้ให้กับลูกหลานในชุมชน กิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมที่แต่ละคนได้ปฏิบัติดังที่กล่าวมานั้น มีส่วนช่วยส่งเสริมให้คนแต่วัยแต่ละช่วงอายุเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม

ระดับการศึกษา อาจเป็นเพราะ ประชาชนมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารใหม่ที่ทันสมัยมากขึ้น โดยความรู้ที่ได้มานั้น ไม่จำเป็นต้องได้มาจากสถานศึกษาในระดับสูง ๆ เช่น มหาวิทยาลัย อย่างเดียวเท่านั้น หากแต่ความรู้สมัยใหม่นั้น หาได้จากทุกที่ โดยผ่านสื่อต่าง ๆ มากมาย เช่น เครือข่ายอินเทอร์เน็ต โทรศัพท์ซึ่งมีกว่า 100 ช่อง รายการทางสถานีวิทยุ กระจายเสียง หนังสือพิมพ์ และสื่อสิ่งพิมพ์อื่น ๆ ซึ่งทุกคนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ได้ง่ายขึ้น ทำให้บุคคลแม้ไม่ได้จบปริญญาตรีก็สามารถมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมได้เช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับ แสวง ชัยวรรณเสถียร (2548 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมตามคลองแม่ข่า เทศบาลนครเชียงใหม่ สรุปว่า ปัจจัยส่วนบุคคลมี เพศ อายุ ที่แตกต่างกัน ไม่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมตามคลองแม่ข่า

หมู่บ้านที่อาศัยอยู่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในแต่ละหมู่บ้านได้รับความเดือดร้อนหรือประสบปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน กล่าวคือ เนื่องจากพื้นที่ของเทศบาลตำบลหุบกะพงมีขนาดกว้าง มีหมู่บ้านและชุมชนต่าง ๆ กว่า 16 หมู่บ้าน และแต่ละหมู่บ้านมีลักษณะแตกต่างกัน เช่น บ้านหุบกะพง หมู่ที่ 6,7 บ้านคอนเรียบ หมู่ที่ 1,11 บ้าน โศกกลาง หมู่ที่ 3 และบ้านเตาไห หมู่ที่ 4 สภาพหมู่บ้านเป็นชุมชนที่มีประชาชนอาศัยอยู่หนาแน่น มีโรงงานอุตสาหกรรมในครัวเรือน เช่น โรงสีข้าว ตู้ซอมรด และยังมีอยู่ติดกับถนนสายหลักซึ่งมีการจราจรคับคั่งทำให้ได้รับความเดือดร้อนมากกว่าหมู่บ้านอื่น ๆ ที่มีลักษณะชุมชนแบบการเกษตรบ้านเรือนไม่แออัดและไม่มีโรงงานอุตสาหกรรมมากนัก ทำให้ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมยังเป็นปัญหารองจากปัญหาด้านอื่น ๆ และจากสภาพหมู่บ้านหรือชุมชนที่แตกต่างกันนี้เองจึงน่าจะเป็นแรงผลักดันให้ประชาชนต้องการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ แสวง ชัยวรรณเสถียร (2548 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมตามคลองแม่ข่า เทศบาลนครเชียงใหม่ สรุปว่า ปัจจัยส่วนบุคคลมี เพศ อายุ ที่แตกต่างกัน ไม่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมตามคลองแม่ข่า

3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลหุบกะพง อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า

3.1 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลเรื่องเพศกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยใช้หลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลหุบกะพง อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า เพศกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของเทศบาล

ตำบลหลุบ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ มีความสัมพันธ์ต่อกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในปัจจุบันความแตกต่างในเรื่องเพศไม่ได้เป็นอุปสรรคต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างของชุมชนหรือที่ท้องถิ่นจัดให้มีขึ้น ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพมากขึ้นสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลหรือทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่จะ โดยธรรมชาติหรือที่รัฐจัดหาให้ก็สุดแท้แต่จะมีได้ สังคมให้การยอมรับเพศหญิงมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากในหลายหมู่บ้านมีผู้นำหมู่บ้านเป็นเพศหญิงและแนวโน้มจะมีสัดส่วนเพิ่มขึ้น ดังนั้นความแตกต่างในเรื่องเพศจะมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการมีส่วนร่วมของประชาชนน้อยลงทุกวันจนแทบจะไม่มีเลย

3.2 ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยใช้หลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลหลุบ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า อายุกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยใช้หลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลหลุบ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ มีความสัมพันธ์ต่อกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ในชุมชนมีผลกระทบต่อคนทุกคนทำให้ประชาชนทุกช่วงอายุต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการกับปัญหา ถึงแม้จะยังมีในระดับปานกลางแต่ก็เชื่อว่าในอนาคตประชาชนทุกวัยจะให้ความสำคัญและต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนมากขึ้น

3.3 ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษากับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยใช้หลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลหลุบ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ระดับการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลหลุบ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ มีความสัมพันธ์ต่อกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการสิ่งแวดล้อมในหมู่บ้านหรือชุมชนในเขตเทศบาลตำบลหลุบ เป็นการจัดการที่ใช้เทคนิควิธีการหรือวิชาการง่าย ๆ ขึ้นพื้นฐานไม่ต้องอาศัยเทคโนโลยีหรือความรู้ขั้นสูง เช่น โครงการรณรงค์ช่วยกันรักษาความสะอาดหน้าบ้านนำมอง โครงการปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติ 84 พรรษา หรือ โครงการคัดแยกขยะ เป็นต้น โครงการหรือกิจกรรมเหล่านี้ประชาชนไม่ว่าจะมีการศึกษาในระดับใดก็สามารถมีส่วนร่วมได้โดยง่าย จึงทำให้ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3.4 ความสัมพันธ์ระหว่างหมู่บ้านที่อาศัยอยู่กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยใช้หลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลหลุบ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าหมู่บ้านที่อาศัยอยู่กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยใช้

หลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลหลุบ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ มีความสัมพันธ์ต่อกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการได้รับข้อมูลข่าวสารของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการหรือแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมมีลักษณะไม่ค่อยแตกต่างกันในแต่ละหมู่บ้าน โดยเฉพาะข้อมูลที่เป็นของทางราชการ ในการดำเนินงานหรือโครงการต่าง ๆ ของเทศบาลตำบลหลุบจะใช้วิธีการโดยประกาศเสียงตามสาย หอกระจายข่าวตามหมู่บ้าน หรือส่งหนังสือแจ้งไปยังกำนัน ผู้ใหญ่บ้านให้ช่วยประชาสัมพันธ์ ซึ่งข้อมูลที่ให้ไปไม่มีรายละเอียดอะไร ประกอบกับงบประมาณในการจัดการหรือแก้ไขปัญหาของเทศบาลตำบลหลุบมีจำนวนจำกัด แต่ต้องมีการดำเนินการให้เต็มพื้นที่ทั่วทุกหมู่บ้าน ทำให้การดำเนินการมีลักษณะรวม ๆ มากกว่าที่จะเน้นไปที่พื้นที่หรือหมู่บ้านใดหมู่บ้านหนึ่ง ทำให้ความแตกต่างระหว่างหมู่บ้านไม่มีสิ่ง ๆ ที่บางหมู่บ้านมีความจำเป็นที่จะต้องได้รับการจัดการหรือแก้ไขปัญหาอย่างเร่งด่วน แต่ก็ไม่สามารถกระทำได้ จึงอาจทำให้ประชาชนในแต่ละหมู่บ้านให้ความสำคัญกับการเข้ามามีส่วนร่วมเหมือนกันหรือไม่แตกต่างกัน

4. ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะของประชาชนตำบลหลุบ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลหลุบ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์

4.1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยใช้หลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลหลุบ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ประชาชนเห็นว่าควรมีการสอบถามความคิดเห็นของประชาชนก่อนดำเนิน โครงการใหญ่ ๆ ควรมีการส่งเสริมให้ประชาชนเข้าร่วมประชุมอย่างจริงจัง อยากให้มีโครงการที่ชัดเจนเกี่ยวกับการจัดเก็บและทิ้งขยะ ควรจัดหาถังขยะให้เพียงพอกับความต้องการ และควรการจัดให้มีพื้นที่สวนสาธารณะในชุมชน ตามลำดับ

4.2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยใช้หลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลหลุบ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ประชาชนเห็นว่า ในการดำเนินงานต้องมีความชัดเจนและโปร่งใส ต้องส่งเสริมให้ทุกคนรอบค้วรักษาความสะอาดร่วมกัน ควรมีการฝึกอบรมให้ความรู้กับประชาชน และควรมีเจ้าหน้าที่ด้านสิ่งแวดล้อมคอยให้คำปรึกษาแนะนำประชาชน ตามลำดับ

4.3 ด้านการมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยใช้หลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลหลุบ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ประชาชนเห็นว่า มีขยะล้นและตกค้างจำนวนมาก และโครงการใดที่ดำเนินการ

ไปแล้วหรือกำลังดำเนินการอยู่นั้น ไม่ดีหรือไม่คุ้มค่าก็ควรยกเลิก ตามลำดับ

4.4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลหูลุบ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ประชาชนเห็นว่า ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปเป็นกรรมการในเรื่องต่าง ๆ มากขึ้น และควรแสดงผลการดำเนินโครงการต่อประชาชนด้วย ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลวิจัยพบว่าประชาชนที่มี เพศ อายุ และระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยใช้หลักธรรมาภิบาลในเขตเทศบาลตำบลหูลุบโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.99$) ดังนั้น ในการดำเนินแผนงาน โครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ของเทศบาลตำบลหูลุบ จึงควรให้ความสำคัญกับคนทุกกลุ่ม โดยเท่าเทียมกันและควรส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการต่าง ๆ ให้มากขึ้นจะเป็นการดีมาก เช่น มีการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ ข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมรวมทั้งจัดทำโครงการประชาสัมพันธ์สิ่งแวดล้อมอย่างสม่ำเสมอ เป็นต้น

1.2 ส่วนผลการวิจัยที่พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยใช้หลักธรรมาภิบาลที่แตกต่างกันนั้น เทศบาลตำบลหูลุบควรให้ความสำคัญกับหมู่บ้านที่ยังมีส่วนร่วมน้อยให้เข้ามามีส่วนร่วมให้มากขึ้น โดยประสานผู้นำหรือ แกนนำ ชุมชนในการชักชวนให้ประชาชนเล็งเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ที่จะถูกกำหนดขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับตัวแปรอื่น ๆ ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม เช่น อาชีพ รายได้ ระยะเวลาที่อาศัย เป็นต้น

2.2 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรค ของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยใช้หลักธรรมาภิบาลตำบลหูลุบ

2.3 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยใช้หลักธรรมาภิบาล กับท้องถิ่นที่ใกล้เคียง